

DELE

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

Proti delitvi Slovencev na tri kategorije

Ko smo v prejšnji številki našega lista napisali, da noče Moro razpravljati o celotni slovenski manjšini, in da to problematiko omejuje zgolj na njen tržaški del, smo naše ugotovitve osnovali le na izjave in tiskovne komunikacije. Danes je znan tudi uradni komunike razgovorov, ki nam v bistvu potrjuje to, kar smo že povedali. V komunikaciji je rečeno med drugim, da je bilo govora «o tretmanu slovenske in italijanske etnične skupine v okviru obstoječih obveznosti. Obe strani sta poudarili, kaj je bilo storjenega za uveljavljanje teh obveznosti in izrazili hkrati željo, da se omenjenim skupinam zagotovi tretman, ki ustreza ne samo črki, temveč tudi duhu obojestranskih dogovorov. Obe strani sta izrazili prepričanje, da morajo biti te skupine element zblíževanja in razumevanja med obema narodoma.»

V svojem poročilu v senatu pa je Moro izjavil, da je «položaj tistih, ki ne spadajo v okvir spomenice o soglasju avtonomno zajamčen z ustavnimi in zakonskimi normami.»

v kolikor obstajajo neke obveze mednarodnega značaja. Zato tudi strogo omejevanje razgovorov le na tržaški del. Pripomniti moramo, da je ravnanje z manjšinami načelno vprašanje demokracije, ki zahteva načelno reševanje njihovih problemov upoštevajoč narodnostne celote, ne glede na omejitve mednarodnih dogovorov. Tako ne smemo nikoli dopustiti, da se slovensko manjšino deli na tri kategorije, kar zgleđa, da misli vlada nadaljevati. Mi smo to že tudi uradno povdarili v raznih dokumentih, potrdil je to naš deseti in ga bo tudi enajsti kongres.

Tudi zadnji kongres PSI se je lotil obravnave te problematike in je sprejel predlog, da se imenuje študijsko komisijo, ki naj preučí vprašanje manjšin na splošno in izdela zakonski osnutek glede slovenske.

Mislimo, da je to pravilno, ker izpolni vrzel, v kolikor smo občutili pomanjkanje uradnih stališč socialistične stranke do teh

problemov. Toda mi dobro vemo, da PSI ni samo stranka temveč tudi vladna komponenta, kakor je Nenni tudi podpredsednik vlade, in ne samo predsednik CK. Iz tega razloga je nujno, da postane predlog PSI konkretnější in da se spremeni v stvarno obvezo v vladi, ki naj reši to vprašanje na najdemokratičnejši način, t.j. s podelitvijo kompetence deželnemu svetu Furlanije Julijske krajine, naj izdela norme, ki naj bi veljale za vso manjšino.

Prav zato se ne moremo zadovoljiti s študijem, ker je to stvar enotnosti, borbe, politične volje. Ker pa se že govori o proučevanju, čemu naj bi se ne organizirala parlamentarna komisija za slovensko manjšino? Tako bi imeli možnost najširše obravnave te problematike.

Treba je le nekaj dobre volje, a ne tiste, ki je prežemala že Scelbo pred desetimi leti, ko nam je obljubljal pravice v svojem govoru na Velikem trgu...

To je vojna v Viet Namu. Bombniki ZDA so odvrgli najprej tovar igrač. Igračam so sledile bombe... Mati, to bi bili lahko tvoji otroci! Ali misliš, da se lahko še kdo izgovarja: «Mene, Slovence, to ne zanima... Azijska stvar!» Misliš?

Naša naloga je, da zahtevamo povsod in vedno konec vojne, konec zločinov, konec vmešavanja v notranje zadeve drugih narodov. Zato b 27. t.m. v soboto, mednarodni dan solidarnosti z vietnam-

skim ljudstvom, ki so ga oklicali študentski odbori 33 univerz ZDA, ki bodo ta dan priredili pohod na Washington. Ob tej priliki bodo stali ob ameriških pacifistih tudi tržačani, ki priredijo veličasten POHOD MIRU.

Zbirališče bo ob 17. uri na trgu Garibaldi od koder bo sprevod krenil po mestnih ulicah do trga Sv. Antona, kjer bo ob 18. uri zborovanje.

Pohod miru prireja odbor, ki ga sestavljajo

- Društvo srednješolcev «E. Curriel»
- Društvo slovenskih dijakov «P. Tomažič»
- Italijanska federacija pristaniških delavcev
- Italijanska socialistična stranka proletarske enotnosti
- Italijanska federacija partizanskih združenj
- Kinematografski krožek «Barbaro»
- Kulturni krožek «Rodolfo Morandi»
- Mladinska socialistična federacija PSIUP
- Nova delavska zbornica CGIL
- Slovensko hrvaška ljudska prosveta
- Slovenska kulturno-gospodarska zveza
- Slovenska prosvetna zveza
- Tržaški odbor miru
- Unione Goliardica Italiana
- Visokošolski krožek «C. Marchesi»
- Vsedrjavno združenje partizanov Italije - ANPI
- Vsedrjavno združenje političnih preganjancev Italije - ANPPIA
- Združenje internirancev in deportirancev nacističnih taborišč
- Zveza komunistične mladine Italije
- Zveza žena Italije
- Mladinska socialistična federacija - PSI
- Mladinska iniciativa
- Tovarniški odbori FIOM Sv. Marka, Tovarne strojev, Arzenala
- Uredništvo „Dela“

(Ko pišemo so prijave še v teku.)

Ob nedavnih ukrepih železniške uprave

Gorici je treba zagotoviti tranzitno povezavo s tujino

Vladne gospodarske smernice so za naše mesto v zastoju neugodne

Prav te dni je v Gorici nastalo novo vprašanje, ki je snov živahnih razprav v strokovnih, kakor tudi političnih krogih mesta. Govora je o železniški povezavi med Gorico in Novo Gorico glede tranzitnega prometa živine in drugega blaga v tujino. O tem je obširno pisalo časopisje in s lastnimi stališči tudi politične sile pri nas. Razpravljal je o tem tudi goriški svet, ki je enoglasno izglasoval protestno resolucijo. O tem bo verjetno govora tudi v deželnem svetu.

Razložimo torej o čem je govora. Dolga leta je Gorica (in pobuda je prišla prav iz strani KPI) zahtevala povezavo v tem smislu. Ko pa jo je dobila, se je šlo zgolj za lokalno povezavo, kar pomeni malo ali nič. Začelo se je drugo razdobje boja, zaradi katerega se je zahtevalo povezavo v mednarodni funkciji, posebno glede živine, ne samo tiste, ki prihaja iz Jugoslavije temveč tudi tiste iz drugih držav donavskega bazena.

Nekaj dni od tega je kampanja doživela (vsaj tako je zgedalo) uspeh, ko je ministrski dekret dovolil uporabo povezave za tranzit živine in drugega blaga. Ni to mnogo, a le nekaj, posebno za Gorico,

ki zadnje čase bolj občuti gospodarski zastoj. Na predvečer dne, ko bi moral dekret stopiti v veljavo, je železniška uprava odložila izvedbo. To je povzročilo negotovnost vsega mesta. In mislimo, da ni težko ugotoviti vzrok teh protestov, ako pomislimo, da vidi Gorica rešitev svojega gospodarstva le v

Odgovor o strokovnem šolstvu

Objavljamo vprašanje deželnih poslancev Jarca, Siškoviča in Seme in odgovor deželnega odbornika Vicaria, glede slovenskega strokovnega šolstva ki po našem mnenju, vsebuje poleg površnih in neobjektivnih podatkov tudi pozitivno dejstvo, da pušča odprta vrata drugačni rešitvi problema, t.j. rešitvi, ki jo mi zahtevamo: ustanovitvi slovenskih strokovnih šol.

«Vprašujemo gospoda odbornika, ki je za to kompetenten, če mu je znano nerazpoloženje med mladino in slovenskimi družinami zaradi po-
(Nadaljevanje na 4. strani)

svoji mednarodni trgovinski funkciji, posebno glede trgovske izmenjave z Jugoslavijo in drugimi vzhodnimi državami. V tem smislu je upati v realizacijo avtoceste do Ljubljane, novih obmejnih prehodov, razširitve obmejnih dogovorov. Naj se obnavljajo in nadaljujejo vezi s oblastmi sosednjih jugoslovanskih področij. Naj se splošijo in poglobijo vezi na kulturnem področju, kakor naj se iščejo vzroki za čim širše sodelovanje na industrijskem področju. V tem okviru pomeni izpopolnitev železniške vloge mesta enega izmed bistvenih ciljev.

Naša stranka podpira to politiko, saj je bil še od leta '50 njen pobornik.

Mi vidimo v tej politiki ne samo edini način izvajanja samostojne in gospodarske funkcije našega mesta na način, da se ga reši sedanjega ne prav rožnatega gospodarskega stanja; poleg tega pa je predvsem to svojstven prispevek našega mesta (in tudi Dezele) borbi za mir in prijateljstvo ter razumevanje med narodi za širokogrudnejšo gospodarsko politiko, ki naj preide ozke meje, ki jih je določil SET in v katerih je Gorica in njeno okrožje obsojeno na marginalno vlogo. In prav zato se borimo proti smernicam zunanje

(Nadaljevanje na 4. strani)

Trma vzrok komisarske uprave

V tržaškem pokrajinskem svetu je levi center propadel

Okosteneli presodki večine, ki vztraja v protikomunistični diskriminaciji

Tržaški pokrajinski svet je zaključil, tokrat že drugič, razpravo o proračunu za leto 1965. Julijsko razpravo je zaključilo glasovanje 12 proti 12 torej s praktično zavrnitvijo proračuna, ki je bil v jesenskem roku ponovno predstavljen brez nobenih popravk.

Komunistična svetovavska skupina je uvidela, da se bo stvar zavlekla in, ker je bil namen stvarno razčiščenje stanja, je predlagala razpravo že 11. oktobra. Pozneje, 16. novembra pa je predsednik prebral poziv prefekta Mazze, s katerim se ukazuje razpravo proračuna do 25. novembra. Proračun ne bo niti tokrat odobren in predvidena je komisarska uprava, vzroke katere je tov. Colli, vodja komunistične skupine osvetlil ugotavljač najprej, da se sedanja pokrajinska uprava ruši po svoji krivdi in odgovornosti zaradi svoje osnovne politične izbire. Koalicija levega centra (KD, PSDI, PSI in Slovenska skupnost) vztraja na okostenelih shemah in ima raje komisarja v hiši, kakor da bi se spoprijela s političnimi in programskimi izbirami, ki jih zahteva gospodarska in družbena stvarnost in sorazmerje sil v Pokrajinskem svetu samem.

Kar zadeva vprašanje slovenske narodne manjšine je bridka ugotovitev, da ga levi center ni rešil ne v Rimu ne v Trstu, kakor dokazuje tudi delo Pokrajinske uprave v tem kratkem razdobju. Nekaj kritik, ki jih je izrekel tov. Colli je povzel tudi sam svetovalec Slovenske skupnosti Rudolf, ki pa je kljub temu sklenil podpreti levi center. Zaupanje, njegovo, ki se ne ve na čem naj bi slonelo, upoštevajoč revne uspehe (naj spomnimo samo na polemiko ob odprtju slovenske šole pri Sv. Ivanu) te koalicije.

Komunistična skupina je bila v pokrajinskem svetu pripravljena na vsako razpravo, glede vseh vprašanj, brez predsodkov (če niso predsodki do fašistov in odkritega konservatorizma). Prosili smo naj se gleda na stvarnost, na vprašanja, za katera se mudi, ne pa na nedotakljive formule in protikomunistično diskriminacijo, ki je prvi razlog komisarske uprave v Pokrajini.

Odgovornost za to upravo pade torej na pripadnike levega centra, ki zanikujejo vsako drugo alternativo, ki ni komisarska, tako v Florenci, kot v drugih mestih Italije.

To je udarec avtonomiji izvoljenih organov in novo poslabšanje tržaškega stanja. Komisarska uprava ne bo trajala dolgo, ne sme trajati, ker je treba dati možnost slovenskemu in italijanskemu prebivavstvu naše pokrajine, da izreče svojo sodbo. Zaenkrat vzemimo na znanje dejstva.

Fašizem!

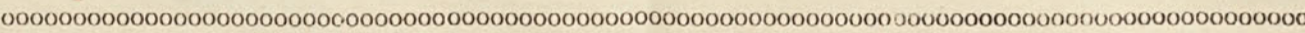
Pokrajinski svetovavec PLI Jona, je prejšnji teden v pokrajinskem svetu dajal take izjave, da je z njimi preskočil MSI na desno, kar se šovinizma tiče. Govoril je v vzburjenem tonu o «slovenski nevarnosti» (točneje: slovanskokomunistični), alarm — gos na Kapitolu — po katerem je treba biti v stalni pripravljenosti. In najlepše je, da je hotel zanikati svoj nacionalizem in je celo zatrjeval, da je za enakopravnost med Italijani in Slovenci, le naj ti ne zahtevajo preveč.

Predstavniki PLI, nasledniki tistih

liberal-nacionalistov, ki so leta '20 krmili fašizem, se je z vsoto silo zagnal proti tistim prebivavcem izza meje, ki na osnovi dogovora o malem prometu prihajajo po nakupih v Trst. Zagnal se je tudi proti tržačanom, ki gredo po bencin v SFRJ, kar po njegovem ogroža italijanstvo Trsta. Ravno tako je grožnja zakonski predlog, ki predvideva kazni za tiste, ki podžigajo šovinistično mržnjo do Slovencev. Končno je, učenec ameriških in južnoafriških rasistov, zatrjeval da lebdi nad Italijani velika nevarnost zaradi visoke plodnosti Slovencev, zaradi česar se budnost ne sme prekiniti niti za trenutek.

Te izjave, ki so se jim uspešno protivili komunisti, so dokazale iz kakšne snovi so ti-le liberalci, dobromisleči žentelmeni, lažni svobodoljubi in demokrati, ki jih v resnici do mozga prežema protislovensko sovraštvo, ako trde, da so Slovenci grožnja že v zibelki.

Naj to vzamejo v znanje vsi Slovenci in vsi demokrati, da pomejtejo s takimi demokrati: zaradi čistoče, prej kot iz političnih razlogov.

KPI o vrtcih ONAIRC

Položaj otroških vrtcev, ki jih upravlja ONAIRC v naši deželi, vzbija še vedno veliko zaskrbljenost.

2016 otrokom iz goriške, 1323 iz tržaške in 468 iz videmske pokrajine grozi nevarnost, da zgubijo vrtec, če ne bo prišlo do ustreznega posredovanja državnih oblasti. 220 vrtnaric in 212 drugih uslužbencev je vedno v nevarnosti, da izgubijo delovno mesto, medtem ko sedaj dobivajo zelo nizke plače, ki niso v skladu z njihovim delom in življenjskimi potrebami.

V enakem resnem položaju so tudi učiteljice v Vidmu, ženski tečajji za strokovno izobrazbo v Tridentinu in otroški vrtci na Tridentinskem-Gornjem Poadižju, ki jih upravlja ustanova ONAIRC.

O tem položaju je osebje ONAIRC opozorilo javnost s stavkami in drugimi primernimi nastopi.

Država mora skrbeti za otroške vrtece tako, kot skrbi za osnovne in nižje srednje šole.

Zaradi nesposobnosti države, da bi izpolnila svoje obveznosti v tem pogledu so izhajale in izhajajo škodljive posledice, ki so privedle do sedanjega položaja otroških vrtcev ONAIRC, kakor tudi razdrobljenost otroških vrtcev v razne zasebne, laične in verske ustanove, ki pojmujejo to predšolsko vzgojo zgolj kot nekakšno dobrodelnost in socialno-podporno dejanje, namesto kot prvostopenjsko šolsko vzgojo, do katere ima državljan pravico, država pa dolžnost da mu jo nudi.

Izhajajoč prav iz tega načela, so komunistični poslanci predložili zakonski osnutek za ustanovitev državnih brezplačnih otroških vrtcev.

Samo na ta način je mogoče rešiti vprašanje otroških vrtcev, zagotoviti vsem družinam pravico, da pošiljajo otroke v otroške vrtece, zagotoviti vrtnaricam in ostalemu osebju ustrezne življenjske pogoje in namestitve, ki bi jih zadovoljila, s čimer naj bi se odpravilo sedanje kaotično stanje ter preživele in anahronistične ustanove, kakršna je ONAIRC, ki je glede na današnji ustavni red nastala na osnovi nepojmljivih smotrov.

Medtem ko se KPI obvezuje, da bo nadaljevala s pobudami za reši-

Iz članka, ki ga je napisal tov. Giorgio Napolitano v tednik «Rinascita».

Ali vsebuje načrt tez kaj novega? Je mogoče iz njih doumeti model razvoja italijanskega gospodarstva? Mnogi časopisi in komentatorji levega centra si danes postavljajo to vprašanje: in našel se je tudi nekdo, ki je mislil, da je najboljša pohiteta in (glej, navada!) negativno odgovoriti na naše predloge o enotnosti. Med temi je bil tov. De Martino, ki je tebi nič, meni nič, ocenil naše teze kot «zabaven seznam preosnov».

Ker pa smo prepričani, da so naše teze resen moment izdelave in razvoja naše politične smeri, mislimo, da je prav, ako prijateljem in nasprotnikom razložimo nekatere bistvene elemente tez.

Listina, ki smo jo pripravili za Kongres potrjuje — naravno — najprej osnovno opozicijsko linijo, in to ne samo do vlade levega centra, temveč vsaki politiki ohranjanja sedanjih družbeno-gospodarskih struktur po monopolistični buržuaziji. Te linije pa nismo nikoli videli samo v njenih terminih zanikanja, čeprav je to zanikanje

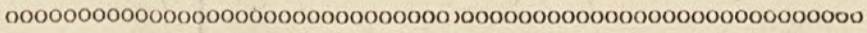
vsaki usmeritvi, ki nasprotuje koristim delavskega razreda in Italije (tako kakor tisti, ki teži v imenu «politike dohodkov» po uničenju avtonomije in borbenosti delavstva) in je torej bistvenega pomena. In prav tako mislimo, da bi bilo že nepotrebno ponavljati, da je borba proti kapitalističnemu sistemu in torej boj za revolucionarno spremembo italijanske družbe v socialističnem smislu, po našem mnenju, samo pot strukturnih preosnov (torej preosnove osnovnega družbenogospodarskega odnosa delavskega razreda in kapitala, oz. njegovih agentov; op. ur.) po poti vedno širših in stvarnejših demokratičnih dosegov.

Nahajamo se pred političnimi in družbenimi silami, ki se danes družijo v koalicijo levega centra, ki vztrajno zatrjujejo, da ni nobene perspektive gospodarskega razvoja, razen tiste izbir velikih zasebnih koncentracij. Mi to zanikujemo, kajti ako popuščamo izsiljevanju velikih monopolov, izvajamo politiko, ki ne more zagotoviti stalnega in intenzivnega gospodarskega razvoja, in z njim rešitve osnovnih vprašanj ljudskih množic.

tev tega važnega in čutenega vprašanja v okviru borbe za dejansko obnovo in za demokratično reformo šole, zahteva naj deželna, pokrajinske ali občinske uprave, v pričakovanju dokončne ureditve tega vprašanja, prevzamejo otroške vrtece v svojo oskrbo, država pa naj zagotovi sredstva za njihovo vzdrževanje.

Podpirajte to akcijo, da se zagotovijo vašim otrokom brezplačni otroški vrtci s kvalificiranim osebjem, ki bo v stanju, da bo lahko v polni meri vršilo svojo dolžnost in da ne bo več izpostavljeno izsiljevanju z nizkimi plačami in nevarnosti, da ostane brez službe.

Deželni odbor KPI
Furlanije-Julijske krajine

„Katoliški glas“ v zagati

«Katoliški glas» od 11. t. m. se nespretno in jezuitsko skuša reševati iz zagate, v katero je zabredel s svojim člankom od 14. oktobra t.l., ko je med drugim zapisal, da hrani «pismeni dokaz» o tem, kako Pristaniška ustanova «hvali dolinskega župana», češ da ima zanjo «razumevanje». Mi smo v «Delu» od 22. oktobra pozvali «Kat. glas», naj objavi ta «pismeni dokaz», da bo lahko dolinski župan ukrenil vse potrebno, za razjasnitev položaja na sodišču. «Kat. glas» odgovarja po tem vprašanju dne 11. t. m. dobesedno takole:

«V posesti imamo pismeni dokaz, ki govori o njegovem razumevanju do Pristaniške ustanove. A tudi sam ima pismeni dokaz v občinskem arhivu: razna dovoljenja, v katerih se ni poslužil pravice, da bi zaščitil razlaščenca vsaj s pogojem za pravično odškodnino, čeprav bi po zakonu to lahko naredil».

Torej tu je vse, kar ve povedati «Kat. glas» o pismenem dokazu proti županu tov. Lovrihi. Sram naj jih bo, da uporabljajo takšne nespodobne trike za blatenje poštenih ljudi, ki so veliko več napravili za slovensko manjšino kot vsa pisana družina, ki se zbira okrog «Kat. glasa», ki se je le zadnje čase spomnila da obstajajo slovenski problemi, ker do sedaj ni niti prsta mignila v obrambo Slovencev, slovenskih delavcev in kmetov, njihovih narodnih, gospodarskih, socialnih, kulturnih in političnih pravic, in se je vedno postavila v bran demokristjanov in ita-

lijanskih klerikalnih krogov, ki so najbolj odgovorni za položaj, v katerem živijo Slovenci.

Lahko bi bilo odgovoriti «Kat. glasu», ko ponovno postavlja županu tov. Lovrihi določena vprašanja v zvezi z razlastitvami za naftovod, a bo bolje, da to stori osebno na podlagi dokazov o vseh dosedanjih naporih dolinske občinske uprave za odpravo krivic, ki jih trpijo lastniki zemljišč v Dolini ne samo v zvezi z naftovodom. Mi hočemo ponovno poudariti le eno: naj nam odgovori «Kat. glas», zakaj toliko napada župana Lovriho, ko ve, da so krivci drugi ljudje. Ti krivci pa so zavezniki «Kat. glasa», Slovenske skupnosti in njenih predstavnikov. Ali je župan Lovriha podpisal z demokristjani sporazum za zavezništvo v Nabrežini (in se je s tem onemogočila ponovna izvolitev popolnoma slovenske uprave), na tržaški pokrajini in v Trstu? Ali ni Slovenska skupnost izjavljala, da se bo s podpisom tega sporazuma začela reševati vsa slovenska problematika? Ali niso voditelji Pristaniške ustanove člani KD, t. j. zaveznice Slovenske skupnosti? Bomo verjeli v «antikapitalistično» razpoloženje «Kat. glasa» in Slovenske skupnosti samo v trenutku, ko bodo za interese dolinskih kmetov odpovedali svoj sporazum v Nabrežini, v Trstu in Gorici. Bomo verjeli v «širokosrčnost» «Kat. glasa» in Slovenske skupnosti samo v trenutku, ko bomo gotovi, da se ne skriva za to akcijo kakršna odvetniška osebnost, ki bi rada s tem profitirala, recimo, ...politično.

Alternativa obstaja! V Italiji se lahko uresniči druga gospodarska politika, in teze osvetljujejo njene baze, njene osnovne smernice. To so: drugačna osnova naših odnosov s tujino, močan razvoj notranjega trga, osvoboditev in mobilizacija vseh potencialnih energij, ki bogate italijansko družbo; nov način delitve in uporabe razpoložljivih sredstev. Kaj to pomeni v smislu likvidacije rente, odbire potrošnje, preobrazbe proizvodnih smernic industrijskega sektorja in kakšne reforme, kakšen javni poseg in kakšna demokratična kontrola iz tega izhajajo, to nam povedo teze.

La Malfa si je pričakoval nek «proti-načrt» in se je motil, toda obstaja pa alternativna smer načrtnega gospodarskega razvoja. Prijatelji in nasprotniki lahko o tem razpravljajo zahtevajo pojasnila ali poglabitve; ne morejo pa reči, da predstavljamo le skupek protestov.

Kje so protislovja? Morda v tem, da se ne odpovedujemo podpori zahtevam delavstva? Mislimo, da bi morale vse sile, ki žele reforme, pristati na to, da sedanja delitev narodnega dohodka ni nedotakljiva! In ravno tako bi se morali strinjati o tem, da današnje zahteve delavstva osvetljujejo potrebo po strukturni preosnovi. Iz tega izvajati maksimalen zagon v zahtevi po globokih družbeno-gospodarskih preosnovah, začetek resnično demokratičnega načrtovanja; razviti, bolj organsko kot v preteklosti, boj za te reforme, brez katerih lahko sreča mezdni boj težke zapreke: to je naš program, to je naša obveza.

To je obveza nasprotovanja vsakemu korporativnemu stališču, je obveza braniti pred izsiljevanjem monopolov ogrožene sloje.

Na tej osnovi primerjajmo potrebe in rešitve, ki jih nakazujemo. In to argumentirano, na osnovi dejstev in podatkov. V trenutku, ko je «načrtovanje» postalo zgolj cunjna s katero jim ne uspe niti, da bi pokrili izbire, ki so jim bile vsiljene od privilegiranih slojev, naj vedo demokratične sile, da je to trenutek plodnih razprav, da se ponovno vzbudi protimonopolistično gibanje, za strukturno preosnovo!

29. november

V ponedeljek proslavlja Socialistična Federativna Republika Jugoslavija, katere sestavni del je naš matični narod, dvajseto obletnico oklica ljudske republike, ki je izšla iz veličastne in krvave narodno osvobodilne borbe in socialistične revolucije. Dvajset let v življenju naroda ni mnogo, a smemo reči, da je teh dvajset let najpomembnejših, kar jih so jugoslovanski narodi doživeli. Mi, ki se tu v Italiji borimo za našo socialistično revolucijo, a ki smo jezikovno in kulturno sestavni del slovenskega naroda ne moremo drugega, kakor želeli našemu in bratskim narodom Jugoslavije še mnogo uspehov na poti izgradnje boljše in pravičnejše družbene ureditve!

Naši ljudje?

Katoliški glas, št. 47, 18. novembra 1965.

Iz naslovov: Potujoči misijonar (škof Rožman, ki je misijonaril — ali v begunstvu potoval — po Sev. in Južni Ameriki, ker ga je doma čakal hudič). Škof Rožman v boju z brezbožnim komunizmom, Občni zbor društva Zedinjena Slovenija (Društvo slovenskih protikomunističnih izselencev v Buenos Airesu — t. j. društvo pobeglih domobrancev, op. ur.).

Ne, to pa res niso naši ljudje, vi pa si jih kar lastite!

Johnson, krščanski socialci in mi

Imperializmu moramo miroljubno sožitje vsiliti

Vedno je treba doze idealizma, a mi je (različno od Nennija) ne najdemo v newyorških nebotičnikih, temveč v potrpežljivosti in vztrajnosti svobodoljubnega vietnamskega ljudstva.

Ravno tako je ne moremo najti v tistih slovenskih izobražencih, od katerih bi si pričakovali bolj človeških stališč, ki jim jih njihova ideologija sama narekuje. Mislimo tu, na tiste, ki svojo humano misel nočejo, ali ne vedo, povezati z logično posledico ustreznih izbir političnega značaja.

Zabloda je bila velika za marsikogar, ki ni znal razumeti logike imperializma, njegovega globokega družbenega vira, in je zato mislil z logiko dobromislilčevega nevtrala.

Tako, naprimer, pred vietnamskim vprašanjem, ki je že zdavnaj prešlo ozke meje indokitajskega polotoka in spremenilo ves svet v eno samo veliko fronto — mejo ločnico med dvema medsebojno nasprotujočima si logikama: imperializma in družbenega izkoriščanja v notranjem in mednarodnem smislu ter logike osvobodilne in revolucionarne vojne izpod suženjstva tujemu gospodu kakor tudi domačemu fevdalizmu.

Mi nismo mogli oklevati niti za trenutek (naše obotavljanje bi bilo izdajstvo) in izbrali smo aktivno solidarnost z gverilci, partizani narodne svobode, tako kakor so takoj izbrali tudi domači izkoriščevalci in njihovi vdani sluge popolno razumevanje politike ZDA v o-nem smislu logike «zavezništev, obrambe svobodnega (sic!) sveta obrambe pred rumeno nevarnostjo, antifanatizma itd.»

Pri nas je zanimiva reakcija različnih slovenskih krogov. Tako smo opazili nemudno ostrino katoliškega tabora, ki se pri nas Slovencih izenačuje z Ngo Ding Diemom in Mc Namarom, a to nas ne čudi. Drugače pa je s krščansko socialno skupino, ki se definira za protifašistično in ki je po svojem glasilu Novem listu večkrat polemično nastopila do svojih goriških bratov: ta se je namreč postavila na stališče, da moremo objektivno soditi le tako, da definiramo tako gverilce, kakor ameriške imperia-liste za fanatike. Obojestranski fanatizem pa onemogoča plodna pogajanja, ki si jih vsi tako želimo.

Po tej formulaciji so krščanski socialci stopili na pot enakoodaljenosti tako do imperialističnih morivcev, kakor do žrtve napada, ki hoče samo svobodno izbrati svojo bodočnost. To postane v svojem bistvu posredno podpiranje imperializma.

Resnično nas je to stališče ljudi, ki hočejo celo nek svoj «socializem», čudilo. Kljub vsemu smo le upali, da se ne bodo čutili vezane na stališča italijanske buržoazije in da bodo oddvojili svoje interese od tistih mednarodne reakcije.

Vsak se lahko moti, še posebno ti izobraženci, ki niso neposredno vezani na družbeno borbo in so le posredni izraz interesov enega ali drugega sloja, do katerih pa le uživajo neko samostojnost. Tako smo le mislili, da jih je pač zavedlo v zmedo zgrešeno stališče o miru, ki ga podpirajo kitajski tovariši. Enako smo tudi mislili, da jih lažne informacije t.i.m. «neodvisnega tiska» silijo iz zmote v zmoto, a, da si le želijo miru, a ne vidijo izhoda, ker se jim zdi, da manjka volja zainteresiranih.

Danes je njihove iluzije konec! Znano nam je, da je Johnson odbil ponudbe Demokratske Vietnamske Republike za pogajanja, katerih temelj bi bili ženevski dogovori. Vemo, da bi morali ti biti v Rangoonu in da jih je Johnson odbil štirikrat. Vemo, da so zločini, ki jih povzroča napalm in bom-

bardiranje, grozni. Vemo tudi, da so ameriški izobraženci stopili v akcijo v imenu miru in človečnosti.

27. t.m. bo po vsem svetu Dan solidarnosti z vietnamskimi partizani in trpečim narodom. V Trstu bo pohod miru. Bodo na teh akcijah sodelovali tudi krščanski socialci? Še je čas.

In tudi potem, ko se bo delo nadaljevalo, bomo mogli reči da so izbrali načelno in premočrtno, krščansko?

Upamo, da.

To upamo tudi zato, ker mislimo, da je danes čas, ko se mnogi izobraženci predvsem katoliške formacije, zavedajo vojnih grozot, zavedajo, da je svetu potreben mir, ki ga lahko doseže le enotna akcija vseh, ki na ta ali oni način zahtevajo mir. Mir v neabstraktnem smislu, temveč mir kot prenehanje vseh tujih posegov v notranje probleme posameznih narodov, mir, kot prenehanje hujskarnja verskih in narodnostnih sovraštvev, mir, kakor neodtujljivo dobrino človeštva, ki se mu hoče kruha kakor svobode, kulture, kakor tehničnega in znanstvenega napredka.

Pacem in terris, okrožnica veli-

kega papeža daje jasen vzgled širakosti, ki je potrebna nam vsem, da se srečamo, da, čeprav izhajamo iz različnih osnov in so naše analize različne, najdemo tisto najmanjšo obliko enotnosti v imenu enega samega skupnega imenovavca: Človeška svoboda.

In če se tej protivi imperializem, mi mislimo, da ga je treba osamiti, tako vlado ZDA in Pentagon, kakor vse, vlade in družbene sloje, ki ga podpirajo.

Toda ni nujno, da se strinjate s to miroljubno strategijo. Mislimo namreč, da je danes nujno, da se strinjate samo z zahtevo po miru, tisto zahtevo, ki nas zato družijo s trintridesetimi vseučilišnimi odbori ZDA, Bertrandom Russelom, Manolisom Glezosom, kakor tudi s posl. La Piro, vidnim italijanskim katoličanom in pobornikom miru, ki se prav te dni mudi v Hanoju.

Naša vloga je važna, naš skupni boj za mir je bistven; od nas ga zahteva naš internacionalizem, pravda socialistične revolucije narodov Zapadne Evrope, zahtevajo jo partizanske tradicije našega naroda.

Zato izberemo to pot in puščamo odprta vrata vsaki razpravi, vsakemu pomisleku! Kaj pa vi?

StS

V Sovodnjah bodo odkrili spomenik padlim borcem v NOB. Le kdaj ga bodo v Gorici?

Izbira in poslanstvo

Ob izidu natečaja za slovenske novele

Prejšnji teden so razglasili izid natečaja Rai za izvirne slovenske novele, ki je uvrstil sledeče nagrajence:

Vinko Beličič: 100.000 lir za noveli «Gospod in pol» ter «Gnezdo», Franc Jeza: 100.000 lir za noveli «Dekle na oglas» ter «Zlomljena os»; Stanko Janežič (Romarska pot), Danilo Lovrečič (Številka 88), Marij Maver (Srečanje), Aleksij Pregarc (Zmagoslavje gospe Marije), Igor Tuta (Otrokov božični večer) ter Milan Lipovec (Gusarji) pa po 50.000 lir vsak.

Razumljivo je, da ne moremo soditi izidov, dokler nam ni znana vsebina predloženih del (teh je bilo 40). Upamo, da nam bo to čimprej mogoče.

Mislimo pa vseeno, da bi bila potrebna širša informacija o kriteriju nagrajevanja in o umetniški vrednosti posameznih del. Tako bi nas zanimala sodba o izbiri tematike, ki se nam je zdela (kar

je razumeti iz kratkih vsebin nagrajenih, torej teoretično «najboljših» del) dokaj revna. Revna pa v tem smislu, da nam ni bilo mogoče zaslediti v delih odraza sedanjosti, perečih vprašanj naših krajev in ljudi. Ni to poziv k strogu realizmu, a vsiljuje se nam vprašanje: umetniško delo je vedno in vsekakor odraz neke duševnosti, nekega okolja, neke stvarnosti: katere stvarnosti (pa še tako fantastične) so bile predložene novele? Občutek imamo, da so prvenstveno «beg v Honolulu», izraz odtujenosti modernega človeka, ki mu je postalo življenje pretresno (on ga ne razume) in zato beži v preteklost ali v iracionalnost, da ohrani vsaj nekaj svoje duševnosti.

Koliko je ta odtujenost izraz našega razbičanege sveta, Italije, Trsta, slovenske narodnostne skupnosti?

Od tu začetek razmišljanja o kulturnem poslanstvu tržiškega slo-

Naši kraji

Jamlje, slovenska vas partizanske tradicije

Vas Jamlje je pred prvo svetovno vojno spadala pod občino Devin, nato pa pod Devin-Nabrežina, dokler ni bila po drugi svetovni vojni priključena doberdobski občini.

O nastanku imena vasi nam govori ustno izročilo. Povrniti se moramo nazaj v dobo, ko ni bila še zgrajena cesta Gorica-Trst, ki je sedaj speljana mimo vasi. Bela prašna cesta se je tedaj vila skozi vas. Po njej so furmani prevažali z volovsko vprego iz Gorice v Trst in obratno seno, drva, premog ter druge poljske pridelke. Ker pa je strma, so domačini furmanom večkrat pripravili še svoje vole. Seveda so za pripravo dobili tudi plačilo. Furmani pa so tarnali, da za te usluge nekam preveč jemljejo (v narečju «jamejo»). Zaradi tega, vsaj tako pravi ustno izročilo, so dobili naziv «Jameljci» ter vas «Jamlje». Tako je torej nastalo ime ki je v rabi še dandanes.

Jameljci so se precej zgodaj osvobodili jarma devinskih grofov. Le starejši možje in žene se še spominjajo nekaterih hiš, ki so v prejšnjem stoletju bile last omenjenih grofov. Ena je bila tik ob doberdobskem jezeru v Brajdi, druga je stala v Frankišču, tretja pa v Prelostnem ob Laškem jezeru. V tej je bil mlin, ki je imel nekaj parov oslov, ki so bili na razpolago domačinom, da so lahko po ozkih klancih ž njimi tvorili moko domov.

Pred prvo svetovno vojno je bilo življenje precej trdo. Domačini so se bavili skoro izključno s kmetijstvom in gojenjem sviloprejk. V kraških dolinah so pridelovali pirjevec, neke vrste žita, iz katerega so pekli kruh ter stročnici bob in pežik. Le malokateri so imeli rodovito zemljo v Laškem. To so začeli kupovati šele po prvi svetovni vojni. Tisti, ki niso imeli lastne zemlje so delali na kmetijah sosedov ali pa so hodili peč v Nabrežino, kjer so bili zaposleni v kamnolomu.

Delovni dan je tu trajal po deset ur in še več. Ko je začela obratovati tržiška ladjedelnica, je v njej delalo le nekaj domačinov. V večjem številu so se zaposlili pozneje, ko je bila ustanovljena tovarna Solvay.

Ob začetku prve svetovne vojne so morali vsi v begunstvo. Ko so se po vojni vrnili, je bila vas vsa porušena ter polja razdejana. S trdno voljo so si začeli postavljati zasilna bivališča iz desk ter ostankov vojaških barak, ki so bile po gmajnah v bližini vasi. Hiše so si začeli zidati šele leta 1921., s pomočjo zadruga, ki je dobivala posojilo od neke banke v Benetkah. To pa je terjalo precej truda, ker vojna odškodnina ni zadostovala za kritje teh stroškov. Razliko so morali Jameljci še precej let pozneje vračati omenjeni ustanovi.

Komaj so si malo opomogli pa je prišlo novo zlo. Zavladal je fašizem, ki je marsikaterega Jameljca, kot antifašista in naprednega Slovenca, tiral po zaporih in taboriščih. Ko so nastale prve partizanske enote, so se tem Jameljci, skupno z borci goriškega Krasa, priključili v velikem številu. Tudi žene in dekleta so sodelovale v narodno-osvobodilni borbi, saj so Jamlje dale velik prispevek žrtvev in krvi za zmago nad nacifasizmom.

Nova vloga Jamelj v okviru doberdobske občine

V teh povojnih letih se je tudi v Jamljah precej spremenilo. S kmetijo se ukvarja le še nekaj domačinov. V glavnem so zaposleni v industrijskih obratih v Trziču in Gorici, nekateri tudi v Trstu. V zadnjih letih je nastalo tudi nekaj malih obrtniških podjetij.

Ko je bila vas priključena doberdobski občini se je nahajala v precej slabem stanju. Zaselki Komarjev in Sabličev so bili brez luči ter tudi razsvetljava v vasi je bila precej slaba. Manjkala je voda, pouk na osnovni šoli pa se je vršil v privatnem stanovanju, ki je bilo neprimerno za to. Vaščan tov. Jože Pahor, ki je bil najprej izvoljen kot svetovalec opozicije na napredni listi «Občinska enotnost» ter nato z zmago te liste, kot podžupan in odbornik doberdobske občinske uprave, se je skupno z drugimi svetovavci zanimal za te probleme. S požrtvovalnostjo nove občinske uprave so se nekatera najnujnejša vprašanja vasi že ugodno rešila. Pred desetimi leti je bila napeljana luč h Komarjem in Sabličem ter obenem je bil ojačen tok v vasi. Nova moderna šola s stanovanji za učitelje je bila zgrajena pred petimi leti, vodovod pa je bil otvorjen lansko leto. Brez vode pa sta še zaselka Komarjev in Sabličev ki sta oddaljena skoro 1 km od vasi. Za raztegnitev vodovodnega omrežja še v ta dva kraja se je občina že zanimala pri deželni upravi. Seveda obstojajo še problemi, ki jih bo treba v bodoče rešiti. Treba bo dokončati del nove ceste skozi vas. Zelo važno bi bilo asfaltirati pot, ki pelje iz Jamelj tik ob jezeru v Doberdob, ki je sedaj skoro neprehodna. Ta del ceste predstavlja najkrajšo pot iz vasi v Doberdob. Poleg tega pa bi, bodisi vasi, bodisi doberdobski občini precej koristili s turističnega vidika. Prav tako bi bilo potrebno rešiti problem otroškega vrta ter državne ceste, ki pelje iz vasi na obmejni blok. Seveda rešitev teh vprašanj ni odvisna od požrtvovalnosti in dobre volje doberdobske občinske uprave, toda na podlagi korakov, ki jih je napravila občina pri deželni upravi in rimski vladi ter na podlagi zagotovil, ki jih je občinska uprava dobila s strani omenjenih oblasti, je upati, da se bodo tudi ti problemi v kratkem ugodno rešili.

Jože Jarc

venskega radia, izbirah umetniških vrednot, ki nam osvetljujejo omejeno, zato neelastično, nerazčlenjeno intelektualno sredino, kjer je dialektika kulturnih tokov prešibka in nepopolna, da bi jo naša javnost občutila...

Točneje drugič.

StS

Ne, to pa res ni rasizem...

Katoliški glas, št. 47, 18. novembra 1965.

Od četrtega 11. novembra se zdi, da je afriška celina bogatejša za eno žarišče mednarodnih zapletljivostih ter postala leglo krvavih medsebojnih obračunavanj, ki jih bodo verjetno črnski elementi sprožili zoper bele naseljence v Južni Rodeziji.

(...) «Mi Rodezijci» — je dejal Smith — «smo zavrgli politiko popuščanja in kapitulacije pred komunisti in afriško azijskim blokom...».

Sedaj razumemo.

Gorica

Kdaj municipalizacija?

V Gorici je običajna večina levega centra še enkrat podaljšala dovoljenje tvrdki Ribi, ki upravlja mestne prevoze, medtem, ko predvideva program, ki so ga sklenile KD, PSDI in SDZ municipalizacijo do najkasneje 31. decembra letos. Žal nam je, da moramo ugotoviti, da je KD po svojem predstavniku dala vedeti, da se strinja, da je treba izvršiti obveznosti, in da so le socialisti in socialdemokrati s svojimi stališči podaljšali do maja stanje, ki je že sedaj tako negativno. Na vsak način, pa je odbor sprejel obveznost, ki bo onemogočala še nadaljne izgovarjanje. Komunistična skupina se je izrekla proti podaljšanju, ker misli, da je bilo na razpolago dovolj časa, za preučitev načina municipalizacije. Z municipalizacijo morajo biti prevozne usluge izboljšane, posebno še v korist ljudskih predelov ali vasi, kakor so Pevma in Oslavje, ki so bile žrtev zasebnih koristi koncesionarjev.

Bivše borce in demokratično javnost vabimo na

odkritje spomenika padlim za svobodo

v Sovodnjah v nedeljo 28. novembra ob 10. uri. Na sporedu so govori in petje.

Koristni stiki čez mejo

Novi občinski odbor je ponovno navezal stike z novogoriškimi oblastmi. Prvič so se srečali dne 17. novembra. Snov razgovorov so bila nekatera izmed vprašanj, ki zadevajo skupne koristi obeh mest (odtočne vode, cestne zveze, železniški promet, trgovsko in industrijsko sodelovanje, avtocesta do Ljubljane). Izdelan je bil načrt za prihodnje razprave o sledečih zadevah: razširitev trgovske izmenjave, industrijsko sodelovanje, odprtje prelaza pri Sv. Gabrijelu, razširitev podvoza pri Rdeči hiši, ureditev Soče, cesta Nova Gorica-Brda. Novogoriški upravitelji bodo obisk vrnil v kratkem.

K temu lahko izrazimo le naše zadovoljstvo, ko jemljemo na znanje, da misli novi odbor nadaljevati s to hvalevredno izkušnjo dvostranskih stikov, za katere se je KPI dolgo potegovala v preteklosti.

Naročnine na naš list

Nadaljuje se v goriški pokrajini zbiranje naročnin na «Delo». Nove naročnike imamo v Gorici, Ronkah poleg tistih v Sovodnjah, Doberdolu, Markovščini, Jamljah, Dolu, Ruppi, Gabrjahu, Vrhu, Rubiji, Sv. Andreju, Pevmi in Podgori.

Začetek kampanje včlanjevanja v KPI ne sme ustaviti zbiranje naročnin, biti mora priložnost, da se običje posamezne tovariše in da se jih prepriča, da se naroče na naš list, poleg vpisa v KPI, seveda.

Posebno skrb je treba posvetiti, da se zagotovi naročnino javnim prostorom, gostilnam, barom, brivcem itd.

Imeli smo že priložnost napisati, da ni težko zbirati naročnine; količinsko in vsebinsko izboljšanje dopisov iz naše pokrajine bi moralo še pospešiti naše delo. Posebno še pozivamo tovariše iz Doberdola, Jamelj, Steverjana in Krmina, da se z povečanim zagonom lotijo dela, da se doseže v najkrajšem času cilj, ki so si ga zastavili.

Tov. M. Seličeva o turistični vlogi naših vasi

Stopili smo do tov. Marije Selič in se pozanimali o nekaterih vprašanih turistične valorizacije slovenskih vasi na Goriškem. Vprašanje:

Kako se po tvojem lahko reši probleme cestnega omrežja slovenskih občin v naši pokrajini v okviru deželnih nakazil za ceste turističnega značaja?

Odgovor: Peta komisija deželne sveta je zaključila razpravo o zak. osnutku «Ukrepi za ureditev turističnih cest». O zak. Osnutku, bo sedaj razpravljal svet. Zakon predvideva finančne prispevke dežele do 80% celotnih stroškov za splošno ureditev cest turističnega značaja, posebno pa za ceste, ki se nahajajo v hribovitih predelih. Ta zakon je posebnega pomena za občine Steverjan, Sovodnje in Doberdob. Na srečanju s predstavniki števerjanske občinske uprave smo razpravljali o ureditvi pokrajinske ceste v Bukovje. V sovođenski pa bi se moralo urediti dvokilometerko cesto iz Rubij na Vrh h Cotičem. V načrt za ureditev cest, ki bo izdelan za deželno upravo, bo treba vključiti tudi turistično cesto v St. Maver.

Tudi doberdolska občina je zain-

teresirana za ureditev ceste, ki pelje iz Selc skozi Doberdob k Devetatom. Iz vsega tega je razviden velik pomen, ki ga ima deželni zakon za ureditev cest v slovenskih občinah Sovodnje, Steverjan in Doberdob. Naloga teh občin pa je, da takoj izdelajo in predstavijo načrte, ki zadevajo omejene ceste v soglasju s členom deželnega zakona.

V skladu s tem bodo komunistični deželni in pokrajinski svetovavci navezali stike z zainteresiranimi občinami da podprejo njihove zahteve bodisi v pokrajinskem bodisi v Deželnem svetu.

Trst

Zgodiška sekcija čestita tov. Marini

Zgodiška sekcija KPI izraža tov. Bernetičevi, vestni borki za pravice delavskega razreda in slovenske manjšine, iskrene čestitke ob priliki njenega odlikovanja s strani vodstva Partije.

Lepa proslava jubileja Glasbene Matice

Glasbena matica je imela 13 t.m. svoj jubilej ki ga je s koncertom, ki smo ga poslušali v Kulturnem domu, dostojno proslavila. Pokazala je kaj zmora in tako še enkrat dokazala, da je ustanova, ki ima jasen kulturni in vzgojni pomen, ustanova, ki ji zaradi tega pritiče podpora iz javnih skladov. Požrtvovalnemu kolektivu GM želi naše uredništvo še veliko takih in večjih uspehov.

Ali se že dvignil svojo izkaznico KP?

oo

Goriškega popotnika zapiski

Dobil sem ogorčeno pismo anonimno seveda, ki mi očita, da sem v svojih zapiskih črnogled, pesimist itd. (ne morem, zaradi resnosti časopisa objaviti vsebine pisma v svoji celoti, toda zaključek istega me je presunil). Neznani prijatelj (prijatelj, ker mi je s pismom storil uslugo) pravi na koncu svojega dopisa: «Kaj vedno godrnjaš, ko je vse v redu».

Da vse je v redu, tudi goriške ceste, ki jih najprej asfaltirajo, potem ponovno razbijajo za postavitev kanalizacije, jo zopet asfaltirajo in ponovno razbijajo za plinske cevi itd. Toda vse je v redu.

Da ne govorim o cestah, ki jih moramo kot je to napovedal odbornik za javna dela goriške občine radikalno popraviti. In tako se zgodi, da vse je v redu, ko morajo prebivalci Koštabone sami odstranjevati zemljo na cesti, da lahko gredo mimo.

Vse je v redu tudi z napisi po naših vaseh. Ko prideš v Doberdob se zavedaš, da si v tej vasi, ker jo poznaš in veš, da je to Doberdob, toda zaman se obračaš po napisu, ga ni, ker kljub miroljubni sožitni politiki dvojezičen napis še vedno bode.

Toda vse je v redu, ker ko prideš v Sovodnje, imaš še vedno ulice,

ki te spominjajo na pretekle čase: Via Impero, Regina Margherita itd. Pravijo da je to v kompetenci deželne vlade, ta se sklicuje na ustavo, vlada pa pravi na to, da je vse v redu, prav tako kot moj anonimni dopisnik.

V redu je tudi, da na spomeniku, ki je na trgu v Pevmi še vedno ni občina dovolila (po sedmih letih) dodati še napis, ne v slovenščini kot najvnet čitatelj lahko misli, toda v... italijanščini. Ali ni to morda v redu, ker tako se lahko številnim romarjem iz drugih krajev države prikaže širokogrudnost in naprednost goriške občinske uprave.

Tudi v Gorici je vse v redu z napisi na šolah s slovenskim učnim jezikom, kjer naša občina v svoji skromnosti ni dala nobenega napisu, ker se noče bahati, da ima v mestu tudi slovensko šolo.

Torej dragi moj anonimni dopisnik, imaš popolnoma prav, ko govoriš o mojem pesimizmu, saj vidiš, da gre vse v najlepšem redu, ko se na Krasu kopljejo bunkerji (proti komu pa sam ugani), ko državniki zagotavljajo v Beogradu obrambo naše manjšine po že obstoječih mednarodnih obveznostih ko pa je v naši bližnji okolici poleg že navedenih, mnogo stvari, ki so popolnoma v redu...

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

priređi v ponedeljek, 29. novembra 1965 ob 21. uri v Kulturnem domu

JUBILEJNI KONCERT

OB 40-LETNICI

učiteljskega pevskega zbora Slovenije

“EMIL ADAMIČ”

Dirigent: MARKO MUNIH

Vstopnina 600 lir

Rezervacije vstopnic v Tržaški knjigarni

Aktivni člani naših pevskih zborov, ki se izkažejo s člansko izkaznico svojega zbora, imajo 50% popusta.

Novice iz kulturnega sveta

IV. ustanova

V Italiji spontano nastaja, IV. ustanova delavskega razreda. Poleg strank in neodvisno od njih sindikatov in zadrug (političnih in gospodarsko obrambnih org.) naj bi nastala še masovna prosvetna ustanova, zveza prosvetnih društev Italije.

Pojav, ki ga najprej zasledimo v Milanu, središču industrije in torej delavstva, je izredne zanimivosti, saj predstavlja odgovor mladih sil komercializaciji kulture in gospodstvu vodilnih razredov nad glavnimi sredstvi posredovanja: radio, televizije, filma.

Pomanjkanje ustreznih kadrov in gospodarskih sredstev bo verjetno oddaljila dan uresničitve te zamisli, toda perspektiva ostane in ta je mreža p. d., enotnega značaja, ki bi bila zmožna predstavljati resno alternativo strukturam meščanske kulturne industrije.

Do tega bo moralo priti, tudi zato, da spopolni področje udejstvovanja delavstva, in to zahteva postopno zavestno spoznavanje tega problema s strani velikih, že obstoječih organizacij in na osnovi izkušnjej Kulturno zabavne zveze Italije (ARCI) in Ljudskih domov.

Tu pri nas med Slovenci, kjer mreža p. d. že dolgo časa obstaja, kjer je v ljudeh živ smisel za ljudsko kulturo, se postavlja le vprašanje organske združitve ljudskih prosvetnih sil, ki bi v svoji moči resnično bila dvojna alternativa družbenega in narodnega značaja.

Festival v Leipzigu

V Leipzigu je bil od 13. do 21. novembra festival dokumentarnega in kratkometražnega filma. Jugoslavija je poslala na ta festival 10 svojih filmov. Med temi je odbor festivala posebno povabil, naj Jugoslavija pošlje filma «Skopje 63» in «Solza na licu».

Nadaljevanje

Tranzit

vladne politike, ki se ne strinjajo z našimi prvenstvenimi zahtevami, in obsojamo vsako odredbo, ki zanika Gorici naravno vlogo posrednika med narodi, ki se tu srečujejo. Bill so, ki so trdili, da je neuresničitev povezave tujino predpriprava boljše rešitve gospodarskih problemov. Če bi to bilo res bi nas to veselilo, a če to pomeni nasprotno novo grožnjo perspektivi preporeda, ki ga Gorica pričakuje, bi to zahtevalo takojšnji enoten nastop vseh sil, ki jim je pri srcu gospodarsko blagostanje našega mesta, kakor tudi mir in prijateljstvo med narodi.

Težke bi bile odgovornosti KD in levega centra, ako bi se spet zgodilo, da bi se Gorico žrtvovalo interesom splošnega, gospodarskega načrta, ki ga stanje naših krajev le obrobno zanima.

Vicario

manjkanja Strokovnega zavoda s slovenskim učnim jezikom, nerazpoloženje, ki se zaostruje zaradi novih dispozicij, ki zadevajo srednje šole in če so odgovorne šolske oblasti to povzlele in kakšni so koraki, ki jih misli Dežela storiti za rešitev tega vprašanja.

Odbornik Vicario je najprej navedel številčno stanje slovenskih šol v šolskem letu 1964-65 in nato potrdil:

1) da ne bo mogla dežela povzeti pobud v sektorju strokovnega šolstva, dokler ne bodo obstajale norme za izvajanje;

2) da, ker je število abiturientov srednjih šol zelo omejeno, ni mogoče predvideti čeprav še tako majhnega števila dijakov, ki bi upravičilo obstoj Strokovnega zavoda. Izkušnja kaže, da bi bilo največ 50 možnih dijakov, ki bi se usmerilo v industrijski, trgovski sektor in kmetijstvo in ki bi se v okviru istega sektorja potegovalo za višjo kvalifikacijo. V tem primeru bi bilo skoraj nemogoče izvesti ustrezne pobude;

3) kljub temu bo lahko vprašanje še enkrat preučeno, ako bi obstajal občuten pritok do določene kvalifikacijske usmeritve.